

Studeanttaid psykososiála buresveadjima doarjun gáiddusoahpahusas

Satu-Maarit Korte, Janne Väättäjä, Pigga Keskitalo ja Solja Upola

Sisdoallu

Álgosánit	4
1 Gáiddusoahpamus ja gáiddusoahppan	6
2 Gáiddusoahpamus plánema birra	10
3 Sosiálalaš, psyhkalaš ja fysalaš buresveadjin	14
4 Iešráđalaš doaimma dáiddut ja iežas návccaide luohhtin (iešnákcen)	18
5 Infográfá duvdašuvvama eastadeami strategijain	22
6 Infográfá duvdašuvvama eastadeami strategijain inklusiiva ja mánggakultuvrralaš konteavsttas	23
7 Vuorrováikkuslaš gáiddusoahpamus doaimmanmálla	24
Gáldut	26

Teavstta jorgalus: Rauna Saijets

ISBN 978-952-337-377-8

Almustahttima bistevaš čujuhus:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-377-8>

ÁLGOSÁNIT

Lohkkái

Dán rávagirjjáža ulbmilin lea juohkit dieđuid studeanttaid psykososiála buresveadjima doarjuma birra gáiddusoahpahas. Rávagirjjáš lea oaivilduvvon nuoraiguin doaibmi oahpahuorggi bargiide ja bagadalliide vuodđoskuvllas ja nuppi ceahkis. Rávagirjjáža leat čohkken eOPE-fitnu doaibmit fitnus čohkkon vásáhusaid ja bohtosiid vuodul. Fitnus ollašuhthtojuvvojedje bargobájit, maiguin kártejuvvojedje studeanttaid vásáhusat gáiddusoahpahas COVID-19 -epidemiija áigge. Rávvagat vuodđuduvvet jurdagiidda, maid studeanttat leat ovdanbuktán das, mo nehta bokte lágiduvvon gáiddusoahpahas sáhtášii doarjut studeanttaid psykososiála buresveadjima. Gáiddusoahpahussii fertii sirdásit johtilit ja dát ásahii sihke studeanttaid ja oahpaheaddjiid ođđa ja hástaleaddji dillái.

Gáiddusstuderembirrasiid sirdáseapmi buvttii ovdan, ahte studeanttat gáibidedje searvušlašvuoda, vuorrováikkuhusa ja doarjaga studeremii. Sirdáseapmi gáiddusoahpahussii buvttii eahpesihkkarvuoda das, mo oahpahusa galggašii lágidit, mo láidestit studeanttaid ja mo studerema áigge fuolahuvvo studeanttaid buresveadjimis ja oahppanjoksosiid olaheamis.

Dál go oahpahas lea máhccan ruovttoluotta luohkkálanjaide, gáiddusoahpahusa mielde álggahuvvon ođđa, buorit geavadagat leat čahkaduvvon oassin oahpahusa. Oahpaheaddjiid hállu atnit ávkin ja iskkadit iešguđetlágan teknologijaid lea lassánan. Dás bagadallama rávagirjjášis suokkardallat gáiddusoahpahusa nu oahpaheaddji, studeantta go oahppamage vuolggasajis.

Rávagirjjášis ovdanbukto vuorrováikkuhuslaš gáiddusoahpahusa doaibmanmálle, mas áiccalmahttojuvvo ovdamearkkaid bokte, mo nuoraid sáhtta doarjut ja bagadallat gáiddusoahpuin.

Fitnu duogáš

Dát rávagirjjáš gáiddusoahpahas ja bagadallangeavadagain lea šaddan Davvebađeatnama ealáhus-, johtolat-, ja birasguovddáža (EJB) miedihan ja Eurohpá sosiálaruhtaráju (ESR) ruhtadan *eOPE – Gáiddusoahpahussii oassálastima doarjun vuodđooahpahas ja nuppi ceahki skuvlejumis* -fitnus (01.05.2021-31.09.2023). *eOPE*-fitnu lea jodihan Lappi universitehta Bajásgeassindiehtagiid dieđagoddi ja guoibmin lea leamaš Lappi skuvlenguovddáš REDU.

Fidnu vuodđuduvvá ovddit ESR-ruhtadan *eLAPPI*-fitnus ožžojuvvon dihtui das, ahte Covid-19 -pandemiija dihte sirdáseapmi gáiddusoahpahussii ásahii skuvllaid/ oahppolágádusaid áibbas ođđa dillái, ja ahte oahpahusa bagadallangeavadagaide berre giddet fuomášumi.

Giitosat

Mii háliidat giittit lieggasit studeanttaid, oahpaheaddjiid ja rektoriid, geat leat leamaš mielde *eOPE*-fitnu bargobájiin. Bargobájit leat addán mávssolaš dieđuvuorrováikkuhuslaš gáiddusoahpahusa doaibmanmálle ovddideami várás ja leamaš mielde ovddideamen dán girjji sisdoalu.

Mii giittit Davvebađeatnama EJB-guovddáža ja ESR-ruhtaráju sihke Lappi universitehta ja Lappi skuvlenguovddáš REDU ovddidanbarggu doarjumis.

eOPE-fitnu doaibmit Roavvenjárggas miessemánus 2023,

Satu-Maarit Korte, eOPE-fitnu jodiheaddji ja prošeaktahoavda, Lappi universitehta

Solja Upola, áššedovdi, REDU

Janne Väättäjä, prošeaktabargi, Lappi universitehta

Pigga Kesitalo, áššedovdi, Lappi universitehta

1 Gáiddusoahpahus ja gáiddusoahppan

Gáiddusoahpahus ja gáiddusoahppan eai leat odđa áššit. Ovdamearkka dihte reivekursat leat leamaš gávdnomis jo 1800-logu loahpas. Teknologiija ovdáneami mielde reivekursat leat vehážiid mielde sirdášan gáiddusstuderenhámiide, mat doibmet nehta bokte, dego neahttakursan ja rabas neahttakursan (MOOC). Dat lea rahpan vel eanet vejolašvuodaid gáiddusstudereimii ja oahppamii almmá, ahte galgá čuovvut oahpahusa fysalaččat báikki alde. COVID-19-epidemiija áigge gáiddusoahpahus ja -oahppan šadde oahpisin máilmmiviidosáččat buot oahppiide ja olbmuide, geat doibmet oahpahusbargguin. Vuorddekeahces dilli doalvvui oahpaheaddjiid ja studeantaid mánggaide iešguđetlágan vásáhusaide, ja buvttii ovdan dárbbu ovddidit gáiddusoahpahan- ja gáiddusbagadallandáidduid.

Makkár lea buorre gáiddusoahpahus studeantaid vásáhusaid vuodul?

Studeantaid gáiddusstudereimii čuhcet dahkket, mat laktásit **studerenberrasii, iežas buresveadjimii ja studerenvugiide**. Studerenvásáhus lea dan láhkai sorjavaš mánggain dahkkiin, maida studeanta ieš dahje oba oahpaheaddjige ii álo sáhte váikkuhit.

Studerenbirrasa lea dehálaš áddet ollislaččat nu, ahte studerenvásáhussii čuhcet sihke **ávnnaslaš** biras nuppiin sániiguin diehto- ja gulahallanteknologalaš infrastruktuorra luohtehahtti doaimma ja **vásáhuslaš dahje psykososiála studerenbiras** (Govus 1).

Dát ovttas hábmejit dássedettolaš ollisvuoda.

Govus 1. Studeanta gáiddusstuderenvásáhusa hápmašuvvan (Upola et al., 2023).

Máŋggalágan oahppanbirrasat

Oahpaheaddji gáiddusbagadallandáidduin lea mearkkašupmi, vai studeanta čatnasa studeremii ja movttáska das. Seamma láhkai studeantta ja oahpaheaddji gaskanas gaskavuolta, mii vuodđuduvvá luohttámuššii, váikkuha posiitivvalaččat gáiddusoahpahussii. Oahpaheaddjis lea guovddáš bargu fuolahit gáiddusoahppodiimmu dorvvolaš atmosfearas.

Gáiddusstuderemis studeanta doaibmá dávjá iežas persovnnalaš birrasis. Danin *oahppanbirrasat* ja daid teknikkalaš rusttegiid dásit molsašuddet, mii buktá iežaslágan hástalusaid studeremii ja oahppamii. Ovdamearkka dihte neahttaoktavuohta sáhtta leat hiidis, ja dalle dieđusirdin doaibmá funet.

Seamma áigge ruovttus sáhttet leat earátge bearašlahtut studeremen ja gáiddusbarggus. Vealttakeahhtá buohkain ii leat olles áigge geavahusas iežas dihtor, muhto daid geavahusa ferte juohkit earáiguin. Dát fas buktá mielddis iežaslágan hástalusaid, jos buohkain bearašlahtuin leat seamma áigge oahppodiimmut.

Nu studeanttat go maiddá oahpaheaddjitge sáhttet doallat kámera ja mikrofovna geavaheami amasin. Dása sáhtta leat sivvan ovdamearkan dat, ahte ii hálit čájehit iežas ruovttu almmolaččat olles eará studerenjovkui. Heivehusat dego Teams dahje Zoom addet goittotge vejolašvuoda personifiseret iežas gova, mii oidno earáide, ovdamearkka dihte iešguđetlágan duogášgovaiguin. Kámeraide geavaheapmái gáibiduvvo dábálaččat oahpaheaddjiid bagadallan iige daid alde dahje gitta doallama sáhte doallat diehttelassan. Nu kámeraide geavaheami go maiddá daid gitta doallama galgá ákkastallat.

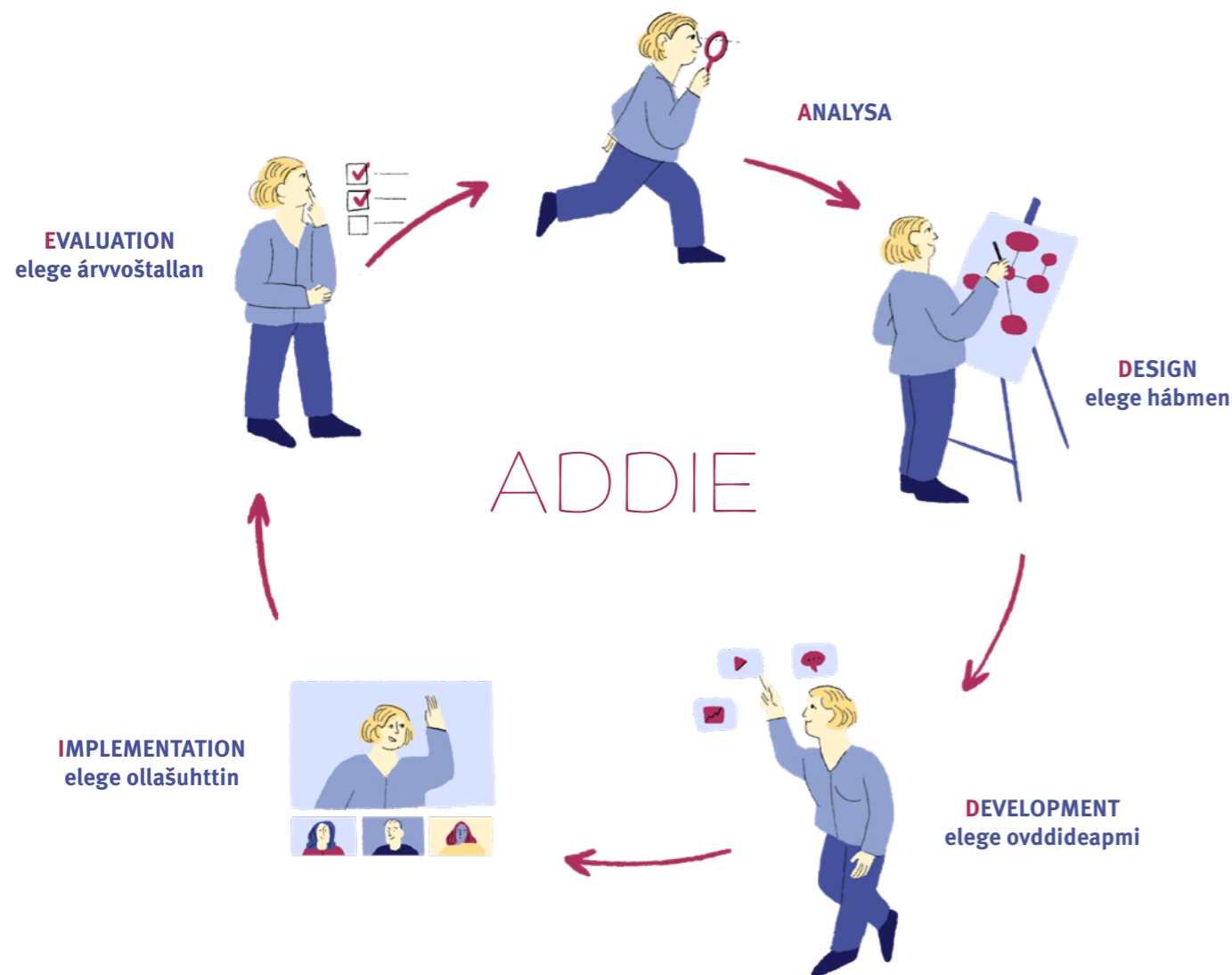
Sus, guhte studere ruovttubirrasis, sáhttet leat maiddá ruovttudikšumii gullelašbarggut, dego borramuša ráhkadeapmi, bearašlahtuin fuolaheapmi, biebmoealliid dikšun ja eará ruoktobarggut. Nu gáiddusstuderenbirrasat maiddá dahketstudeanttain sierraárvosaččaid. Gáiddusstuderenbirrasiidda gullelaš vejolašvuodaid ja hástalusaid earuheapmi eaktuda oahpaheaddjis buori oahppiid dovdamuša.

2 Gáiddusoahpahusa plánema birra

Gáiddusoahpahusa plánemis, ollašuttimis ja ovddideamis heivehuvvojit seamma pedagogalašprinsihpatgolagasoahpahas. Nulagas-, gáiddus-, gohybridaoahpahasage plánemis guovddáš ášši, mas vuolgit johtui, lea oahppanjoksosiid meroštallan. Dán maŋŋá sáhttá välljet daid oahpahasvugiid ja reaidduid, mat dorjot oahppanjoksosiid.

Gáiddusoahpahusa lágideapmi eaktuda goittotge álo teknologiiija/heivehusaid, maid lagasoahpahas ii fas álo dárbbáš. Ná gáiddusoahpahusa plánemis deattuhuvvo muddu, mas välljejuvvojit teknologiiijat/heivehusat geavahussii.

ADDIE -oahppanplánema málle (Branch, 2009)

Gáiddusoahpahusa plánemis sáhttá geavahit veahkkin maiddái ovdamearkka dihte ADDIE -oahppanplánema málle, man bustávat oavvildit *Analysa*, *Desing elege hábmen*, *Development elege ovddideapmi*, *Implementation elege ollašuttin* ja *Evaluation elege árvvoštallan*.

Analysamuttus háliidit diehtit ja suokkardallat MAID oahppit dárbbášit, mat leat oahppanjoksosat, oahppama váttisvuodát, dán áigásaš máhttu, vejolaš oahpahasvuogit ja áigeráddjehus.

Hábmenmuttus suokkardallat MO oahpahas galggašii fállat ja makkár pedagogalaš vugiid ja digitála reaidduid gánneha geavahit vai joksá oahppanjoksosiid. Dalle gánneha smiehttat man ortnegis sierra temáid galggašii ovdanbuktit, mo oahppama gánneha árvvoštallat, mo oahppiid ovttasbarggu ja vuorrováikkuhusa sáhtášii doarjut ja mo oahppiid earáláganvuolta, máŋggakultuvrralašvuolta ja máŋggagielalášvuolta válđojuvvojit vuhtii.

Ovddidanmuttus plánema doalvut oahppamateriálaid ja sisdoaluid konkrehtalaš dássái ovdamearkka dihte sierra prográmmaid bokte (powerpointovdanbuktimat, videot jna.). Seamma áigge smiehttat makkár multimediaelemeanttat, oahpahas nannejeaddji aktivitehtat ja hárbjehusat, ožžot oahppiid čatnasit studeremii dahje buoridit oahppanvásáhusa. Ráhkaduvvon materiálaid gánneha dábálaččat geahččalit ovdal geavaheami.

Ollašuttimis plánet materiálaid ja plánaid doalvuma geavadahkii, suokkardallat mo ovdamearkka dihte oahppanvásáhusaid ja beroštumi oahppamii sáhttit doarjut, ja mo oahppit sáhtášedje ovttastahttit ohppojuvvon áššiid albma eallimii. Seammás smiehttat mo materiálaid juohkit oahppiide, dárbbášago materiálaide digitála fierbmeoahppanberras ja dárbbášitgo oahppit rávvagiid áššiid gávdnama várás. Lassin smiehttat mo árvvoštallat oahppiid ja čoaggit máhcahaga oahpahasas.

Árvvoštallan ja čovdosiid reflekteren lea bastevaš proseassa buot oahpahas muttuid áigge, vai dárbbášlaš nuppástusaid sáhttá dahkat oahpahasii. Sáhttá smiehttat leatgo čovdosiin givrodagat dahje váilevuodát, leatgo ásahuvvon mihttomearit joksojuvvon, mo välljejuvvon oahppanvuogit ja ráhkaduvvon materiálat heivejedje oahpahasii ja mo dat beroštahte, movttiidahte dahje movttáskahhte oahppiid.

Mo álggahit gáiddusoahpahusa plánema?

1. Meroštala oahppanjoksosiid

- » vuhtiiváldde konteavstta, oahppoplána, mánggalágan oahppiid

2. Vállje oahpahusvugiid

- » omd. joavkobarggut, iehčanas bargan

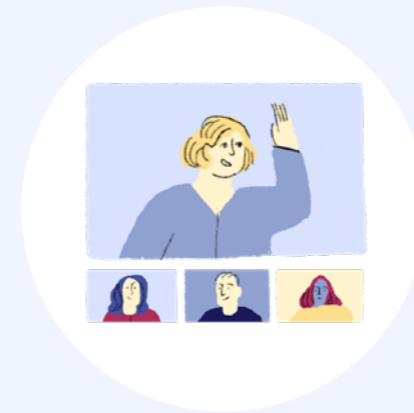
3. Meroštala iešvuođaid, maid dárbbášat reaidduin, ja maid anát ávkin

- » omd. man álki lea dihto agat oahppiin geavahit reaidduid

4. Oza ja vällje oahppanproseassa dáfus heivvolamos reaidduid

- » jeara bargoskihpáriin, oza nehtas

5. Ollašuite oahpahusa

- » gidde fuomášumi iežat ja studeanttaid rollaide oahpahusdiliin

6. Árvoštala oahpahusa ja bargga nuppástusaid dárbbu mielde

3 Sosiálalaš, psyhkalaš ja fysalaš buresveadjin

Lea buorre muitit, ahte buresveadjin čoahkkana 1) sosiálalaš 2) psyhkalaš ja 3) fysalaš dahkkiin, maida sáhtát oahpaheaddjin váikkuhit.

Dasa lassin ustibat, bearaš ja eará lagašbiire leat guovddáš sajis ovddideamen nuora **sosiálalaš buresveadjima**. Studeanttat dábálaččat ožžot fámuid ja ávkašuvvet sosiálalaš vuorrováikkuhusas, ja dovddus, ahte sii gullet jovkui – nuppiide dát sáhttá leat noadđin ja iehčanas bargovuogit orrot sidjiide álkit.

”Mielladearvvašvuodahehttehusat dahje daid šaddan vearrábun, oktonasvuhta, sosiálalaš gaskavuodát gáidosis ja oktavuodadoallan unnánaš. Muhtunlágan eretduvdašuvvama riska sáhttá stuorrut.”

Mo don sáhtát oahpaheaddjin doarjut studeanttaid sosiálalaš buresveadjima?

- » **Movttiidahte veahki bivdimii váttes diliin ja lágit diliid, main veahki sáhttá bivdit spontánalaččat.**
  - > Positiivvalaš ja vuorrováikkuhuslaš atmosfeara joavkobargguin
  - > Dorvvolaš deaivvadeamit guovttágaska
- » **Fála studeanttaide iešguđetlágan vugiid gulahallat sihke duinna ja eará studeanttaiguin.**
  - > Joavkobarggut, bagadallanáiggit

Psyhkalaš buresveadjin gáiddusoahpahusa áigge sáhttá laktásit ovdamearkka dihte noadđái, man studeanta lea vásihan gáiddusoahpahusa áigge ja masa dus lea váldi váikkuhit.

”Álggii átestit, go ii oahppan maidige. Dihtora ruvtto čađa lei váddásut studeret ja veahki bivdin lea váddásut go lagasoahpahusas. Mайдái okto orrun ruovttus go veardida skuvlii, gos leat sosiálalaš gaskavuodát, álggii átestit.”

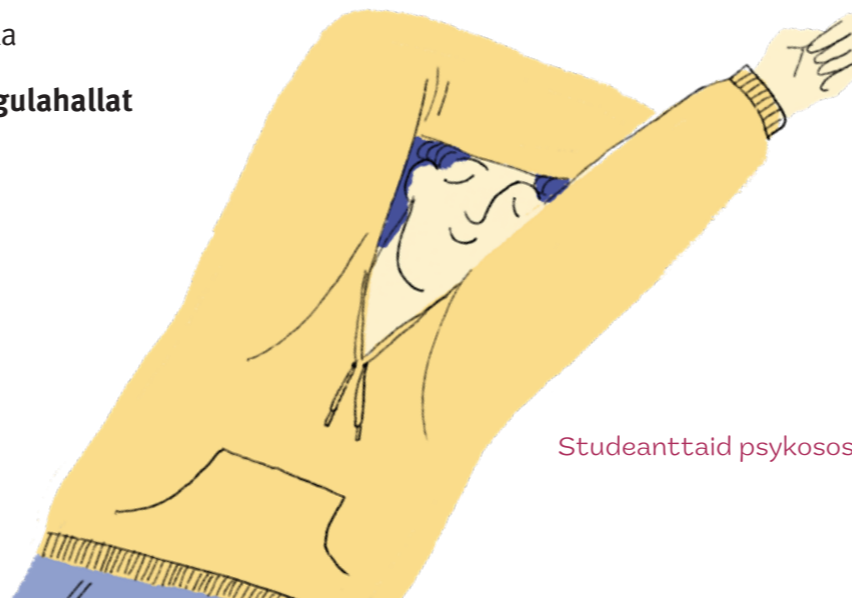
Mo sáhtát oahpaheaddjin doarjut studeanttaid psyhkalaš buresveadjima?

- » **Fála studeanttaide dilálašvuodaid buktit ovdan váttisvuodaid, mat laktásit oahppamii**
  - > Jeara oahpahusperioda áigge oahppiin mo sis manná
- » **Vuhtiiváldet oahpuid ollislaš noadi eará oahpaheaddjiiguin**
  - > Eai máhcahanáiggit, mat mannet badjálagaidd
- » **Fála studeanttaide mánggabealat vugiid čadahit oahpuid**
  - > Vuhtiiváldde, ahte iežat oahpanperioda áigge ii dárbbáš atnit buot oahpahusvugiid, muhto guovddázis lea, ahte oahpuin mat leat jođus bohtá ovttalágan ollisvuhta.

Gáiddusoahpahusas lea maddái dehálaš fuolahit **fysalaš buresveadjimis**, man dorjot jeavddalaš studerenbeaivi rutiinnat. Oahpaheaddjin lea dehálaš diehtit, ahte studeanttaid studerenbirrasat leat hui mánggaláganat gáiddusoahpahusa áigge.

Mo sáhtát oahpaheaddjin doarjut studeanttaid fysalaš buresveadjima?

- » **Doala bottuid, movttiidahte lášmmohallat/hárjehallat bottuin, čájet ovdamearkka**
- » **Daga iežat oahpahusvugiid ovddalgihtii oahpsin ja čielggasin**

Sosiálalaš ja emotionála oahppan (SEL) (Yoder, 2014)

Gáiddusoahpahusdiliin sáhtta orrut, ahte oahpahussii lea váttis hukset buori, dorvvolaš ja vuorrováikkuhuslaš mii-vuoingna. Sosiála ja emotionála oahppama málle čiekŋu oahppanjoksosiid lassin dipma dáidduid ovdáneapmái. Sosio-emotionála máhttu oaivvilda almmolaččat dáiddu láhttet bures ja hálldašit iežas dovdduid sosiálalaš diliin. Málle sistsidoallá vihtta dárkilut oassesuorggi: *iešdidolašvuoda, iežas jodiheami dáidduid, sosiálalaš didolašvuoda, olmmošgaskavuodadáidduid ja ovddasvástáduslaš mearrádusdahkama.*

Iešdidolašvuoha lea náka earuhit iežas dovdduid, mii daidda sáhtta váikkuhit ja áddet iežas givrodagaid, headjuvuodaid, streassadahkkiid ja beroštumiid. Oahppi earuha maiddái earáid dovdduid ja mo iežas dovddut váikkuhit earáide. Son sáhtta reflekeret ja jearrat manin mus lea dakkár dovdu ja mo sáhtášin rievdadit iežan láhttenvuogi. Sáhtat atnit ávkin čájáhallama dahje govvideami málle dalle go veahkehat oahppiid earuhit makkár dovddut earáin dahje sis alddis leat.

Iežas jodiheami dáiddut addet indiviiddaide máhtu ja strategiiid giedahallat beaivválaš streassa ja hálldašit dovdduid hástaleaddji vuorrováikkuhusdilálašvuodain dahje go lea muđuid váttis. Studeanttaid návccat giedahallat iežaset dovdduid váikkuhit oahppiid muitui ja kognitiivvalaš resurssaide, maid sii geavahit dallego barget oahppanbargguiguin. Ná oahppái ovdána áddejupmi dilis ja son oahppá, goas lea áigi jodihit, additearáid jodihit ja goas ja mobargatiehčanasat. Dánoassesuorggi ovdáneapmái veahkeha ovdamearkan dovdduid hálldašeami hárjehallan. Ovttasbargodáidduid sáhtta hárjehallat, nu ahte oassálastá joavkovaláštallamii ja spealuide. Dáid diliid sáhtta mañnelabbo reflekeret ovttas ja das sáhtta addit konstruktiivvalaš máhcahaga.

Sosiálalaš didolašvuoha addá indiviidii vejolašvuoda váldit vuhtii earáid geahčanguovlluid ja ovddidit empatiijadáidduid. Sosiálalaččat didolaš oahppit sihkkarabbo earuhit ja atnet árvvus earáid dovdduid, máhtu, oaiviliid ja persovnnalašvuodaid ovttalárganvuodaid ja erohusaid. Sii máhttet maiddái fierpmáiduvvat ja doaimmat joavkku aktiivvalaš lahttun dan lánhái, ahte addet saji maiddái earáide. Dán sáhtáši hárjehallat ovdamearkan nu, ahte dahká joavkkuin mearrádusaid ja oktasaš njuolggadusaid.

Dáiddut olmmošgaskavuodain addet oahppiide máhtu bajásdoallat dearvašlaš ja dássedettolaš gaskavuodaid eará olbmuide, ja návccaid vuostálastit negatiivvalaš sosiálalaš deattu, čoavdit olbmuid gaskasaš konflikttaid ja ohcat dárbbu mielde veahki. Studeanttat galget máhttit bargat earáiguin vai sáhttet oassálastit joavkobargguide, daningo dat lea dehálaš dáidu maiddái bargoeallimis. Olmmošgaskavuodadáidduin čeahpes oahppi máhtta guldalit ja ráđđadallat, ádde sierra geahčanguovlluid ja juohká jurdagiid. Oahpat oahppiid geavahit ovdamearka dihte digaštallan- ja konfliktačoavdindáidduid, ja hárjehala dialogaid singuin muttuid mielde, vai sii ohppet heivehallat dáiddu maiddái ođđa diliin. Reflekterejeaddji guldaleami hárjehallat nu, ahte oahppit barget báraiguin. Dalle nubbi go muitala ja govvida juoidá nubbi guldala ja de muitala maid lea gullan (oalle váttis).

Ovddasvástáduslaš mearrádusdahkan addá studeanttaide máhtu ja vihkkeallannávccaid doallat mielas ehtalaš geahčanguovlluid, boahhtevuoda, gudnejahttima ja dorvvolašvuodaoaidninčiegaid mearrádusaid dagadettiin. Dát sistsidoallá návccaid earuhit váttisvuodaid ja návccaid ovddidit heivvolaš čovdosiid daidda váttisvuodaide, leat dat dasto sosiálalaš dahje akademalaš váttisvuodat. Doarjjo váttisvuodaidčoavdindáidduid ovdáneami nu, ahte attát oahppiide barggu, mas analyseret dáhpáhusa dahje čuolmma ovdamearkan váttisvuodaidčoavdinmállii vuodđuduvvi gažaldagaid bokte.

GEAVATLAŠ OVDAMEARKA

Lágit rollaspealuid joavkkuin, goas buohkaide sáhtta addit sierralágan rolla dahje aktivitehta, ovdamearka dihte optimista, pessimista, sierra ámmáha ovddasteaddjit dahje sierra historjja dehálaš olbmot. Joavkkuin sáhtta maiddái dahkat ruossasátnebargguid, gažusbargguid, jurddakárttaid ja sátnelavvaid ohppojuvvon temáin. Joavku sáhtta maiddái ovttas kommenteret oahpahusvideoid nu, ahte bidjá daidda hállanbullariid, vástádusaid jearaldagaide, notáhtaid ja vaikko liñkkaid eará videoide.

4 lešráđálaš doaibmama dáiddut ja iežas návccaide luohttin (iešnákcen)

Iešráđálaš doaibmama dáidduin lea gažaldat áiggi- ja bargomeari hálddašeamis ja individuála vugiin studeret dahje oahppat áššiid. Studeanttaid dáiddut doaibmat iešráđálaččat molsašuddet ollu, danin gáiddusstuderemis lea dehálaš, ahte studeanttas lea iežas persovnnalaš fierpmádat, gos sáhtta oazžut rávvagiid ja veahki gáiddusstuderema áigge. Oahpaheaddjin berre fuobmát maid, ahte studeanttat gáibidit doarjaga, bagadallama ja máhcahaga fuolatkeahhtá sin dáidduin doaibmat iešráđálaččat.

Gáiddusstuderen neahta bokte sáhtta leat vejolašvuohta persovnnalaš iešnákcema ja iešráđálaš doaibmama dáidduid ovdáneapmái. Iešnákcema dáfus mearkkašahtti ášši lea studeantta vásáhus dovddus, ahte hálddaša iežas studerema. Iešráđálaš doaibmama dáiddut ja posiitiiva iešnákcema vásáhusat bohtet buoremusat ovdan diliin, main studeanta hutká odđa vugiid studeret ja iežas vugiid ovddidit oahppama. Dát oidno ovdamearkan roahkkatvuohtan geahččalit sierralágan studerenvugiid ja reaidduid/heivehusaid, mat dorjot studerema.

Mo sáhtát doarjut studeanttaid iešráđálaš doaibmama dáidduid ja iešnákcema gáiddusstuderemis?

- » Bargga bargguide čielga rávvagiid ja árvoštallamiid vuoduštusaid
- » Veahket iežat studeanttaid bargat alcesesaset studerenáigeplána, mii doarju áiggi- ja bargguid hálddašeami ja masa lea merkejuvvon ee. bargguid máhcaheapmi ja almmolaš studerenáigi
- » Lágít iežat oahpahusa nu, ahte dat lea ovddalgihtii oahpis ja čielgasit strukturerejuvvon

Iešráđálaš oahppan (SRL) (Peel, 2020)

Iešráđálaš oahppamis oahppi oahppá hálddašit iežas oahppama, áddet alces heivvolaš oahppanstrategiijaid. Lassín son oahppá iehčanas doaibmama vugiid nu, ahte hástala iežas, ja oahppá árvoštallat iežas oahppama. Oahpaheaddji lea bagadalli ja fasiliterejeddji rollas, seammásgo ráhkada oahppamii buori atmosfeara ja birra. Ja veahkeha meroštallat oahppanjoksosiid. Bagadallan dáhpáhuvvá iešgudet oahpahuslaš vugiid ávkkástallamiin nu ahte doarjut oahppanproseassa, mas fállat maiddái báikki studerema bohtosiid ovdanbuktimii ja iešárvoštallamii.

Iešráđálaš oahppama oahppat njealji dásis, maiguin oahpaheaddji plána mielde hárjeha oahppi: *ovttastahte oahppama, fasilitere oahppama, bargga oahppamis mánggabealaga* ja *sosiálalačča*.

Ovttastahte oahppama govvida dan, mo oahppái fállonuvvo vejolašvuohta ulbmilaš oahppamii nu, ahte son atná ávkin *iežas beroštumiid* albma eallimis. *Dihtomielalašvuohta* dahká oahppama joksaneami oinnolažžan. Oahppandili ovttastahttin *albma eallimii* ja *árabut ohppojuvvon áššiide* dahje *teoriija geavadahkii*, nanne oahppama. Ovdamearkka dihte vuos mitaluvvo lossodatfámus ja de oazžu iskat ášši ieš geavadagas.

Fasilitere oahppama govvida dan, mo oahppái fállujuvovejolašvuolta ja bargoreaidut ieš bargagoahtit aktiivvalaččat oahpuiguin, man oahpaheaddji čuoovu ja bagadallá ovddosguvlui. Vai oažžut dán barganvuogi doaibmat, lea buorre hárjehit oahppiid dihto *rutiinnaide*, maid oahpaheaddji lea ásahan, ja *dasa maid oahpaheaddji oahppiin vuordá*. Ná dilis dahje aktivitehtas nubbái sirdáseamis ii mana áigi duššái. Lea maiddái buorre addit oahppiide ovdamearkkaid, mo ieš dihto diliin, dego rehkenasttedettiin oaivvis, doaibmá. Ná sáhttá movttiidahtit oahppiid jurddašit iežaset jurddašanvuogi ja fuobmát *iežas oahppama ovdáneami*. Oahppama sáhttá fasiliteret maiddái visuálalaččat, ovdamearkan sánálaš barggu lassin temás ovdanbuktit dieđu govaiguin dahje videoiguin, dahje vaikko gažaldagaiguin, maidda oahppit galget gávdnat vástádusa. Oahpahasas sáhttá maiddái geavahit johtilis árvoštallanreaidun laminerejuvvon vilges báhpára, masa oahppit bidjet vástádusa ovdamearkka dihte matemáhtalaš dahje man beare *gažaldahkii*. Go dáid loktet bajás oahpaheaddji oaidná dalán leatgo oahppit ádden oahpahuvvon ášši ja sáhttágo oahpahasas mannat ovddosguvlui.

Mánggalágan oahppan govvida dan, mo oahppái addit vejolašvuoda *iešreflekeret* ja mo oahppi jáhkku *iežas máhttui ja iešnákcemii nannejuvvo*. Dán doarju iešguđetlágan pedagogalaš vugiid ja maiddái árvoštallanvugiid geavaheapmi. Áššiid, maid lea váddásut áddet, sáhttá bidjat unnit osiide dahje fállat *sierralágan vugiid* beassat seamma oaivilii *oahppanproseassas ja bargguin*. Lea maiddái buorre addit *vejolašvuoda* bargat barggu ovdamearkka dihte guovtti *sierra vugiin*, dalle oahppi sáhttá välljet vuogi, mii doaibmá sutnje, ovdanbuktit iežas. Okta bargguin sáhtáši leat obban čálalaš, go fas nubbi sáhtáši leat oassái čálalaš ja oassái sárgosa, video dahje jietnavuorkká hámis. Barggu addimis veahkeha oahppi dovdámuš vai oahpaheaddji sáhttá doarjut sierralágan oahppiid givrodagaid ja headjuvuodaid, ja *rábmot lihkostuvvama*.

Sosiálalaš oahppan oaivvilda dan, mo ovttasbargu oahppandiliin dahká oahppamis aktiivvalačča ja searvvušlačča, seammásgo addá vejolašvuoda maiddái positiivvalaš oahppanatmosferii, gulahallandáidduide ja olmmošgaskavuodaid huksemii ja bajásdoallamii. Sosialiseremis guovddážiis lea positiivvalaš ja berošteaddji atmosfeara ráhkadeapmi, oktasaš ovddasvástádus oahppamis (ovdamearkka dihte joavkobarggu čoavdimis), gudnejahtti gulahallan oahppiiguin ja sin fuolaheaddjiiguin, dasgo buohkaid ovttahttá sávaldat oahppi buoremus vejolaš oahppanbohtosis.

GEAVATLAŠ OVDAMEARKA

Ovdamearkka dihte lohkanbaji álggus dahje kurssa álggus, sáhttá fierbmekursavuđđui dahkat oanehis kurssa ja oahppanvuodu ovdanbuktinvideo. Lassin, jos kurssa buot oahppit eai dovdda nubbi nuppiid, dahje jos vaikko oahpaheaddji lea ođđa ja háliida oahppat dovdat oahppiid buorebut, sáhttá dahkat videoovdanbuktima iežas birra (maiddái oahpaheaddji). Video gánneha leat oanehaš, 90-180 sekundda, ja dan várás lea buorre välljet mannu temá ja ovdanbuktit vaikko dan dahkama veahkin gažaldagaid. Ná buohkat sáhttet oahppat muhtun ođđa áššiid nuppiin ja oahpásnuvvat nuppiide buorebut, seammás dat ráhkada buoret atmosfeara gáiddusoahpahusdilliide. Ovdamearkan sáhtáši leat kursa mainna oahpahit videoid dahkama. Dalle sáhttá ovdanbuktinvideos bivdit, mitalit vehá alddis, gii lea ja masa lea beroštuvvan, manin háliida oahppat dán fáttás, makkár filmmaide liiko ja maidda ii liiko jna.

5 Infográfa duvdašuvvama eastadeami strategiiain

6 Infográfa duvdašuvvama eastadeami strategiiain inklusiiva ja mánggakultuvrralaš konteavsttas

7 Vuorováikkuslaš gáiddusoahpahusa doaibmanmálla

Vuorováikkuslaš gáiddusoahpahusa ulbmilin lea:

Ráhkadit interaktiivvalaš oahppanbirrasa, mii ovddida studeanttaid čatnaseami ja ovttasbarggu

Álkidahttit gulahallama oahpaheaddjiid ja oahppiid gaskkas

Teknikkalaš reaiduid ja vuoduid ávkinatnin oahpahus- ja oahppanvásáhusa buorideami várás

Fállá persovnnalaš oahpahusa ja doarjaga individuála oahppiid dárbbuide

Ovddida searvvušlašvuoda ja sosiálalaš vuorováikkuslaš gáiddusstudeanttaid gaskkas

Pedagogalaš prinsihpat, mat dorjot vuorováikkuslašvuoda:

<p>Aktiivvalaš oahppan:</p> <p>Movttiidahtta oahppiid oassálastit aktiivvalaččat ságastallamiid, joavkobargguid ja geavada proševttaid bokte</p>	<p>Sierranahttojuvvon oahpahus:</p> <p>Oahpahusvugiid, -materiálaid ja árvvoštallama heiveheapmi vástidit ovttaskas oahppiid dárbbuid ja návccaid</p>	<p>Formatiivvalaš árvvoštallan:</p> <p>Árvvoštala jeavddalaččat oahppi ovdáneami, vai sáhtát addit rivtes áigge máhcahaga ja heivehit oahpahusstrategiijaid dan mielde</p>
---	--	---

Vuorováikkusvuogit:

<p>Synkronalaš vuorováikkus:</p> <p>Vejolašvuodaid ráhkadeapmi reálaáigásaš gulahallamii oahpaheaddjiid ja oahppiid gaskkas, dego Q&A-čoahkkimat ja joavkoságastallamat</p>	<p>Asynkronalaš vuorováikkus:</p> <p>Fállá vejolašvuodaid gulahallamii ja ovttagui reálaáigásaš čoahkkimiid olggobealde omd. šleađgapoasta</p>	<p>Veardásašovttasbargu:</p> <p>Oahppiid roahkamahttin ovttagui veardásaččaiguin joavkoprosševttaid ja juhkojuvvon áššegirjiid nuppástahttima bokte.</p>
--	---	---

Gáldut

Branch, R. M. (2009). Instructional design: The ADDIE approach (Vol. 722). New York: Springer.

Korte, S.-M., Upola, S., Paksuniemi, M., Väätäjä, J., & Keskitalo, P. (2022). A Model to Support Students' Psychosocial Well-Being: Promoting Student Self-Efficacy in Remote Learning. In E. Baumgartner, R. Kaplan-Rakowski, R.E. Ferdig, R. Hartshorne, & C. Mouza (Eds.), *A Retrospective of Teaching, Technology, and Teacher Education during the COVID-19 Pandemic* (pp. 25–30). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). <https://www.learntechlib.org/primary/p/221522/>

Peel, K. L. (2020). Everyday teaching practices for self-regulated learning. *Issues in Educational Research* 30(1), 260–282. <http://www.iier.org.au/iier30/peel.pdf>

Upola, S., Korte, S.-M., Väätäjä, J., Paksuniemi, M., Lakkala, S., & Keskitalo, P. (2023). Aineellinen ja kokemuksellinen etäopiskeluympäristö – opiskelijoiden kokemuksia etäopiskelusta COVID-19 -pandemian aikana [Material and experiential distance learning environment – students' remote learning experiences during the COVID-19 pandemic]. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 25(4), 10–27.

Yoder, N. (2014). Teaching the whole child: Instructional practices that support social-emotional learning in three teacher evaluation frameworks. Research-to-practice brief. *Center on Great Teachers and Leaders*.

Oktavuodadieđut

Satu-Maarit Korte

Prošeaktahoavda, eOPE -fidnu
satu-maarit.korte@ulapland.fi

ISBN 978-952-337-377-8

Almmustahttima bastevaš čujuhus:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-377-8>

